M.A. Abjalova

O‘ZBEK TILI ONTOLOGIYASI: YARATISH TEXNOLOGIYASI VA KONSEPSIYASI

Monografiya

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI

ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT
O‘ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI

ABJALOVA MANZURA ABDURASHETOVNA

O‘ZBEK TILI ONTOLOGIYASI: YARATISH TEXNOLOGIYASI VA KONSEPSIYASI

Monografiya

“Nodirabegim” nashriyoti
Toshkent – 2021

KBK: 81.2O‘zb
A 16
UO‘K: 811.512.133'27

ISBN 978-9943-7804-5-3

Abjalova, Manzura Abdurashetovna.
O‘zbek tili ontologiyasi: yaratish texnologiyasi va konsepsiyasi [Matn] : M. A. Abjalova. – Toshkent: Nodirabegim, 2021. – 216 b.

Mazkur monografiyada ontologiya va tezaurus tushunchalari tahlili, tarkibiy elementlari, imkoniyatlari yoritilgan, matnlarni qayta ishlash uchun foydalanishga mo‘ljallangan lingvistik ontologiyalar modellari, formal sxemalari va shu model asosida ishlab chiqilgan aniq resurslar tavsiflangan. Keng ko‘lamli predmet sohalarida bilimni tavsiflashga qaratilgan uch paradigma: axborot-qidiruv tezauruslari, WordNet va uning asosida yaratilgan lingvistik resurlar, ontologiyalar imkoniyatlari berilgan. Lingvistik ontologiya asosini tashkil etuvchi semantik munosabatlar (sinonim, giperonim-giponim, xolonim-meronim, antonim), ularning turlari xususida so‘z yuritilgan. Turk tilining WordNet tizimidagi KeNet resursi tuzilishi, tarkibi, yuzaga kelgan muammolarini yoritish asnosida o‘zbek tili ontologiyasini yaratish texnologiyasi va mezonlari aniqlashtirib berilgan. “O‘zbek tili ontologiyasini yaratish konsepsiyasi” ishlab chiqilgan. Matnni qayta ishlash uchun so‘z turkumlarini teglash usullari, leksikografik bazani yaratish tamoyillari xususida fikr bildirilgan.

Monografiya filologiya va kompyuter lingvistikasi yo‘nalishida tahsil olayotgan talabalar, magistrantlar, doktorantlar, ilmiy izlanuvchilarga hamda matnni qayta ishlash bilan bog‘liq muammolar bilan qiziquvchi keng kitobxonlar ommasiga mo‘ljallangan.

Mas’ul muharrir: **Dadaboyev H.A.**
Filologiya fanlari doktori, professor

Taqrizchilar: **Karimov S.A.**
Filologiya fanlari doktori, professor
Muhamedova S.X.
Filologiya fanlari doktori, professor

Monografiya Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti Ilmiy-texnikaviy kengashining 2021-yil 29-noyabrdagi 8-sonli yig‘ilishida nashrga tavsiya etilgan.

© Abjalova M.A.
© “Nodirabegim” nashriyoti, 2021.

QISQARTMALAR

AQT – Axborot-qidiruv tezaurusi

EWN – EuroWordNet multilingval formal ontologiya

KL – kompyuter lingvistikasi

LMB – leksik ma’lumotlar bazasi

LO – lingvistik ontologiya

O‘KL – O‘zbek kompyuter lingvistikasi

POS – Part of speech – so‘z turkumlari

PWN – Princeton WordNet

ST – so‘z turkumlari

va boshq – va boshqalar

va hk. – va hokazo